

TERMINÀLIA parla amb...

Ramon Garriga Saperas, enginyer industrial

Ramon Garriga Saperas La Joncosa de Montmell (1941)

Enginyer industrial per l'Escola d'Enginyers de Barcelona, especialitzat en tècniques energètiques.

A més de desenvolupar la seva activitat professional en empreses de l'àmbit de l'energia i la seguretat industrial, ha estat responsable de l'àrea d'energia de la Fundació b-TEC per al campus del Besòs, de la Universitat Politècnica de Catalunya; director de l'Institut de Recerca en Energia de Catalunya (IREC); degà del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya; cofundador i president

de l'Institut Català de Tecnologia (ICT); vocal del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS), i vicepresident de la Plataforma Tecnològica Espanyola de la Indústria de la Ciència. Actualment, és el president de la Fundació Torrens-Ibern.

Autor d'articles tècnics, del capítol «Indústria» del *Segon informe sobre el canvi climàtic a Catalunya* i del llibre de bibliofil *L'energia: entre el risc i l'esperança*, i coautor del capítol «Energia» del *Tercer informe sobre el canvi climàtic a Catalunya*.

Quina utilitat té l'elaboració de normes industrials per als enginyers i les empreses en general? I per a la ciutadania?

En general, les normes industrials tenen com a finalitat crear confiança en els ciutadans pel fet que, si es compleixen, els productes són segurs i són conformes a les especificacions. En molts casos, les normes locals són la traducció o l'adaptació de les normes emeses per organismes internacionals. N'hi ha algunes, com les normes europees EN, que són d'adopció obligatòria. Això implica que les normes en general són les mateixes a molts països i els productes manufacturats poden ser exportats sense dificultats afegides. Fins no fa gaire, això no era així i les normes locals eren equivalents a aranzels per a impedir la importació de

productes estrangers. No perdem de vista que la primera norma UNE es va publicar el 1989. Per als enginyers, la fabricació segons unes normes, a més dels avantatges anteriors, representa la tranquil·litat personal de saber que les coses es fan bé.

L'accés a les normes és limitat: o bé s'adquireixen o bé es consulten a través d'institucions que les hagin adquirides. El Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya té un bon recull de normes UNE (Una Norma Espanyola) i ISO (Organització Internacional per a l'Estandardització). Estan a disposició només dels col·legiats o també hi pot accedir la resta de la societat?

Tothom pot accedir a les normes. Ara bé, en general s'han de comprar. Hi ha canals a la Xarxa que

en faciliten la compra. És lògic, ja que elaborar-les té un cost important. Els col·legis professionals de l'enginyeria acostumen a posar-les a la disposició dels col·legiats de manera gratuïta. També informen de les normes a aplicar en cada cas, perquè a vegades no és fàcil estar totalment al corrent de les actualitzacions.

Les normes ISO inclouen un apartat amb la terminologia utilitzada. És una pràctica habitual en totes les normes locals? Com creu que aquesta terminologia arriba als usuaris de la llengua en general?

Les normes acostumen a tenir un apartat de terminologia en què es recullen termes i definicions per tal que no hi pugui haver falses interpretacions. Aquesta terminologia, que en molts casos no és nova, és

la que arriba als usuaris pel boca-orella, per la lectura dels manuals que la fan servir o perquè forma part dels diccionaris de la llengua. Molts dels termes que hi ha a les normes també figuren en els diccionaris específics que s'han anat editant. El TERMCAT té un acord amb l'Asociación Española de Normalización y Certificación (AENOR) per a publicar en català les normes bàsiques, tasca que havia propiciat abans la Fundació Torrens-Ibern.

Cada país té un organisme normalitzador que publica les normes. Tindria sentit un únic organisme internacional, com l'ISO, que assumís aquesta tasca? Té sentit mantenir els organismes estatals?

Penso que sí que té sentit l'existència d'organismes locals perquè hi ha qüestions específiques de cada país que requereixen que siguin avaluades per comitès tècnics que les coneguin i les visquin. A més, cal fer les traduccions corresponents. El que sí que cal és que aquests organismes locals vegin com s'incorporen al seu catàleg totes les normes emeses pels organismes internacionals acreditats i de prestigi. I ho dic en plural perquè penso que no cal unificar: l'especialització és important a l'hora d'establir normes.

Font: Arxiu personal

Per als enginyers, la fabricació segons unes normes, a més dels avantatges anteriors, representa la tranquil·litat personal de saber que les coses es fan bé

Dins de l'ISO i d'AENOR/UNE hi ha comitès tècnics que només afecten la terminologia (ni els materials ni els productes ni les tècniques). En què consisteix la tasca que desen-

volupen i quina aportació hi fan? Són necessaris?

Qualsevol iniciativa que ajudi a disposar de la terminologia correcta en l'àmbit tècnic és positiva. Per això ho va ser la creació del Comitè Tècnic 191 d'AENOR, sota la influència de l'Asociación Española de Terminología (AETER), el 21 de febrer de 2006. Aquest comitè té com a objectiu la normalització de la terminologia i el vocabulari científic i tècnic de caràcter general, així com del vocabulari específic d'aquells sectors que ho demanin amb la finalitat d'homogeneïtzar les diferències d'interpretació i d'ús del llenguatge. També busca la normalització dels principis, mètodes i aplicacions relatius a la terminologia. La

Les normes acostumen a tenir un apartat de terminologia en què es recullen termes i definicions per tal que no hi pugui haver falses interpretacions

referència és l'activitat d'ISO en terminologia, com ho demostra el fet que les dues primeres normes publicades foren les traduccions de les normes ISO 1087-1 i ISO 1087-2.

Qualsevol iniciativa que ajudi a disposar de la terminologia correcta en l'àmbit tècnic és positiva

Les aportacions del Comitè Tècnic 191 d'AENOR són positives per a la llengua castellana i, de retruc, ho poden ser per al català, tot i que beure directament d'ISO pot ser més eficient.

Un dels objectius principals de la Fundació Torrens-Ibern és promoure l'ús de la llengua catalana en els àmbits tècnic i científic. Quins considera que són els principals obstacles per a l'ús del català en aquests àmbits?

L'obstacle principal és que, en l'àmbit científic i tècnic, l'anglès s'ha convertit en la llengua vehicular. Les revistes principals s'escriuen en aquest idioma i, per tant, qui hi vul-

gui publicar un article ho ha de fer en anglès. També, pel que fa a la recerca, l'anglès permet l'entesa d'investigadors de nacionalitats diverses. De totes maneres, penso que hi ha moltes possibilitats d'emprar el català en aquests àmbits i no ho fem o bé per comoditat o bé per pèrdua d'uns objectius de recuperació de la nostra llengua —que hem de seguir defensant—, que sí que teníem quan les publicacions, tesis doctorals, etc., eren molt més nombroses que no pas les que es produeixen ara. És possible que la diversitat de nacionalitats que hi pot haver avui en una universitat o laboratori de recerca (ERASMUS, immigració...) faciliti aquest abandonament parcial de la nostra identitat.

Quines actuacions en l'àmbit de la terminologia en català considera que han tingut més repercussió entre els especialistes de cada àmbit? I en la societat en general?

Si parlem dels especialistes, la tasca de les diferents seccions de l'Insti-

tut d'Estudis Catalans (IEC) ha estat molt important per a la terminologia científica i tècnica en llengua catalana (la Fundació Torrens-Ibern ha col·laborat amb l'IEC en el projecte Scriptorium, en el marc del qual es publiquen manuals universitaris bàsics dels quals s'extreu molta terminologia nova). També ho ha estat el TERMCAT, amb qui també ha col·laborat la Fundació. Van fer una tasca molt important els serveis lingüístics de les universitats, amb la col·laboració dels quals es van editar diccionaris sobre diverses matèries gràcies a la participació de professors implicats.

L'obstacle principal és que, en l'àmbit científic i tècnic, l'anglès s'ha convertit en la llengua vehicular

Pel que fa a la societat en general, penso que l'esforç de la Viquipèdia (en català) per a usar la terminologia correcta és important. Cal no oblidar, tampoc, la tasca en tots els àmbits de la Plataforma per la Llengua, del Consorci per a la Normalització Lingüística i d'altres iniciatives més locals la suma de les quals contribueix al coneixement i l'ús de la nostra llengua.

Un dels projectes més interessants en aquest àmbit és Viquiterm. En què consisteix? Com encaixa aquesta iniciativa amb la d'altres organismes i institucions relacionades amb el foment i la regulació de la terminologia catalana, com ara l'IEC i el TERMCAT?

L'aparició de nous termes en l'àmbit científic i tecnològic es produeix a una velocitat a la qual no pot respondre el que podem anomenar circuit oficial (TERMCAT i IEC). Tampoc no ho poden fer les normes, ja que elaborar-les requereix temps. Això comporta que es fa servir el terme original —normalment en anglès—

De totes maneres, penso que hi ha moltes possibilitats d'emprar el català en aquests àmbits i no ho fem o bé per comoditat o bé per pèrdua d'uns objectius de recuperació de la nostra llengua —que hem de seguir defensant—

o que cadascú en fa la traducció que creu més convenient. Ambdues solucions comporten un empobriment de la llengua catalana. Per això, des de la Fundació Torrens-Ibern vam pensar que convindria crear el Viquiterm, un fòrum en què, quan algú troba un terme que encara no té traducció oficial, hi pugui indicar el terme i el

context en què l'ha trobat i, si vol, proposar una traducció. Així, s'obre un període de diàleg durant el qual qui vulgui pot donar la seva opinió i, al final, es proposa una traducció provisional que es pot trobar al Viquiterm. Tota la informació va al TERMCAT per a iniciar el procés d'incorporació als diccionaris. Per a la creació d'aquest fòrum en obert hem tingut la col·laboració importantíssima d'Amical Wikimedia, gràcies a qui ja tenim el Viquiterm a punt. El Viquiterm és un complement i, per això, encaixa perfectament amb la tasca del TERMCAT i l'IEC.

Perquè aquest fòrum tingui sentit, cal que des de l'inici es disposi d'un conjunt de persones que habitualment es troba amb terminologia nova i que estigui interessat a participar en aquesta iniciativa. És un procés obert, al qual els participants poden incorporar no sols termes, sinó també propostes de millora de funcionament. Estem

La Fundació Torrens-Ibern ha col·laborat amb l'IEC en el projecte Scriptorium, en el marc del qual es publiquen manuals universitaris bàsics dels quals s'extreu molta terminologia nova

treballant en aquest punt i esperem poder tenir uns primers resultats i indicadors de com cal evolucionar a finals d'aquest curs acadèmic.

CONSELL DE REDACCIÓ